

zakladiv (2011). Za red. S.V.Fedorenko. K.: Vyd-vo NPU imeni M.P.Dragomanova [in Ukrainian].; **7. Solnceva, L.Y.** (1997). Vvedenye v tyflopsyholohyyu rannego, doshkolnogo y shkolnogo vozrasta. M.: Polygraf-servys [in Russian].; **8. Fadyna, M.F.** (1987). Vlyyanye nablyudenyj v pryrode y pejzazhnogo yskusstva na razvytye obraznoj rechy slabovydyashhyh shkolnykov V-VII kl. *Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.03.* M. [in Russian].; **9. Fedorenko, S.V.** (2015). Kazkoterapiya yak zasib rozvytku zvyaznogo movlennya doshkilnykiv zi znyzhenym zorum. *Aktualnye problemy korrekcyonnoj pedagogyky y psyhologyy: sb. nauchnyh trudov.* Kyev-Chelyabynsk: DIA. 240-245 [in Ukrainian].; **10. Fedorenko, S.V., Polikovski, M.** (2017). Aktualnist problemy rozvtku obraznogo movlennya ditej z porushennyamy zoru. *Logopediya.* # 11. K.: Vyd-vo NPU imeni M.P.Dragomanova. 70-75 [in Ukrainian].; **11. Chygrynova, Y.P.** (1983). Razvytye rechy slabovydyashhyh shkolnykov. K.: Radyanska shkola [in Russian].

Received 13.03.2019

Accepted 13.04.2019

УДК 376.1+376.37

DOI 10.32626/2413-2578.2019-14.248-259

С.Д. Притиковська
pritikovsky@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТЕМПОРИТМУ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-РИТМІЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Відомості про автора: Притиковська Світлана Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, Одеса, Україна. У колі наукових інтересів: корекційний вплив розвитку координаційних здібностей на розвиток мовлення дітей; нейропсихологічні засади формування рухової та мовленнєвої діяльності. Email: pritikovsky@gmail.com

Contact: Assistant Professor Prytykovska Svitlana, PhD., South Ukrainian National Pedagogical University after Ushynsky, Odesa, Ukraine. Academic interests: corrective influence of coordination abilities on development of children's speech; neuropsychological foundations for the formation of motor and speech activity. Email: pritikovsky@gmail.com

Відомості про наявність друкованих статей. Притиковська С.Д. Сучасні уявлення про координацію рухів та її роль у загальному

розвитку / С.Д. Притиковська // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. О.В.Гаврилова, В.І.Співака.– Вип. ІХХ. В двох частинах, частина І. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори – 2006, 2012. С.223-231.; **Притиковська С.Д.** Використання кінезотерапії у логопедичній практиці / С.Д. Притиковська // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В.М. Синьова, О.В.Гаврилова. – Вип. V. В 2-х т., том 2. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори – 2006, 2015. С.238-251. ; **Притиковська С.Д.** Використання в корекційно - логопедичних цілях розвитку координаційних здібностей у дітей з мовленнєвими порушеннями. / С.Д. Притиковська // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Вип. 9. В 2-х т., том 2. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори – 2006, 2017. С.201-210

Притиковська С.Д. Теоретичні та методичні аспекти розвитку темпоритму мовлення засобами музично-ритмічного та фізичного виховання. Зміст статті розкриває сутність методики розвитку темпоритму мовлення у дошкільників за допомогою степ-гімнастики та мовленнєво-ритмічних ігор на клавесах (ударному інструменті).

Недостатність мовленнєво-рухових й мовленнєво-слухових функцій гальмує як своєчасний мовленнєвий розвиток, формування мовленнєвої компетенції, так і становлення особистості.

У зв'язку з цим виникла необхідність включення в систему корекційно-профілактичної роботи, логоритмічних занять, що покращить рівень розвитку мовленнєвої компетентності дітей.

Розроблена нами методика корекційної роботи передбачає поєднання традиційних методів логопедичної ритміки та інноваційних прийомів, зокрема використання вправ на степах та клавесах.

Іновацією є те, що на логоритмічних заняттях використовуються елементи степ - аеробіки. Це ритмічні рухи вгору і вниз по спеціальній степ-платформі, які супроводжуються текстом у віршованій формі.

Зазначена методика складається з трьох етапів, що розраховані на молодший, середній та старший дошкільний вік. Вправи кожного з етапів розроблено відповідно до поступового ускладнення запропонованих для засвоєння навиків.

На першому етапі діти вивчають кроки на плоскій поверхні та засвоюють основні прийоми відстукування на клавісах. На другому етапі діти навчаються поєднанню кроків під ритм різної складності, техніці кроків на степ-платформах, засвоєнню відстукування ритмічного рисунку різної складності. На третьому етапі діти навчаються інтеграції рухів на степах та клавесах сумісно з мовленням.

Розвиток мовлення відбувається в русі і з позитивними емоціями. Все це разом дає як корекційний, так і розвивальний та оздоровчий ефект.

Ключові слова: степ-гімнастика, музично-ритмічні ігри, ігри на клавесах, розвиток темпоритму мовлення.

Притыковская С.Д. Теоретические и методические аспекты развития темпоритма речи средствами музыкально-ритмического и физического воспитания. В статье рассмотрены актуальные вопросы создания системы коррекционной работы, которая включает в себя средства логопедического, музыкально-ритмического и физического воспитания, а именно использование упражнений на степ-платформах и клавесах (ударном инструменте) для формирования правильного темпоритма речи, развития речедвигательной памяти как подосновы планирующей функции речи.

Статья содержит данные исследований ритмических функций у детей и взрослых с речевыми нарушениями, которые свидетельствуют о том, что у них нарушена ритмичная способность, которая отражается в общей и мелкой моторике, а также в речи.

Основным принципом музыкально-ритмического воспитания является тесная связь между музыкой и движением. Музыка, как один из самых доступных видов искусства, своим огромным эмоциональным потенциалом и богатыми выразительными средствами дает возможность бесконечно варьировать стимулирующие двигательные упражнения. В этом случае музыка используется для создания специального метода, предназначенного для исправления разных форм нарушений речи. Именно поэтому сочетание музыки и физических упражнений на занятиях в детском саду дает большую положительную динамику.

В статье описана педагогическая модель развития темпоритма речи с помощью степ-гимнастики и ритмических речедвигательных игр на клавесах, которая была создана на основе обобщения научно-прикладных исследований.

Ключевые слова: степ-гимнастика, музыкально-ритмические игры, игры на клавесах, развитие темпоритма речи.

Prytykovska S. D. Theoretical and methodological aspects of the development of the speech tempo and rhythm by means of musical-rhythmic and physical education. The article deals with the topical issues related to creating a system of correcting work, which involves the means of speech therapy, musical-rhythmic and physical education, the use of exercises on step-platforms and claves (percussion instruments), to be more precise, in order to develop the correct speech tempo and rhythm, and speech-motor memory as the basis for forming the planning speech function.

The article contains the research data regarding rhythmic functions of children and adults suffering from speech impairments, which testify that

their rhythmic ability, reflected in general and fine motor skills, as well as in their speech, is impaired.

The inadequacy of speech-motor and speech-hearing functions inhibits both timely speech development, the formation of speech competence, and the formation of personality.

The basic principle of musical rhythmic upbringing is the close connection between music and movement. Music as one of the most accessible types of art, with its enormous emotional influence and rich expressive means, gives the opportunity to infinitely vary stimulating motor exercises. In this case, music is used to create a special method aimed at correcting various forms of speech impairment.

That is why the combination of music and physical exercises at classes in kindergartens gives great positive results.

In this connection, it was necessary to include logarithmic exercises / classes, which will improve the development level of children's speech competence, into the system of correcting and preventive work.

The elaborated methods of correcting work includes a combination of traditional methods of speech therapy rhythm and innovative techniques, in particular the use of exercises on the step-platforms and claves.

It should be marked as innovative that some elements of step aerobics are used at the logarithmic lessons. These are rhythmic movements up and down on a special step-platform, which are accompanied by pronouncing some text in verse form.

These methods consist of three stages which are aimed at junior, middle and senior preschool age. The exercises of each stage are elaborated in accordance with the gradual complication of the abilities proposed for learning.

At the first stage, children learn to step on a flat surface and learn the basic techniques of tapping on the claves. At the second stage, children learn to combine steps in compliance with the rhythm of varying complexity, the stepping technique on step-platforms, the assimilation of the rapping of rhythmic patterns varying in their complexity. At the third stage, children learn to integrate movements on the step-platforms and claves involving simultaneous speaking.

The speech is developed in motion being accompanied by positive emotions. All this together gives the corrective, developmental as well as health-improving effect.

Key words: step-gymnastics, musical-rhythmic games, claves games, development of speech tempo and rhythm.

Постановка проблеми. Вивчення онтогенезу дитячого мовлення засвідчує його величезну роль у психічному розвитку дитини (А. Богуш, Л. Виготський, О. Вінарська, Д. Ельконін, О. Лурія, Є. Соботовіч, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.).

У виникненні і розвитку мовлення, як і в інших органічних системах, особливу роль відіграють ритмічні процеси (Б. Алякрінський, Н. Бехтерева, В. Вернадський, Т. Візель, І. Павлов, Б. Теплов та ін.).

Дослідження ритмічних функцій у дітей та дорослих з мовленнєвими порушеннями, свідчать про те, що у всіх них порушена ритмічна здатність, що відбивається у загальній та дрібній моториці, а також у мовленні (Г. Бабіна, Л. Белякова, Н. Волоскова, О. Д'якова, Є. Оганесян, Н. Сафонкіна, Н. Ричкова, Ю. Філатова та ін.).

Багато науковців підкреслювало, що ритм довільних рухів у поєднанні зі словом сприяє нормалізації мовлення (О. Боряк, Н. Власова, Г. Волкова, В. Грінер, Л. Журавльова, Є. Конорова, А. Кравченко, А. Мухіна, М. Румер, Ю. Філатова, Г. Шашкіна та ін.)

Тому є актуальним створення системи корекційної роботи, що включає засоби логопедичного, музично-ритмічного і фізичного виховання, а саме використання вправ на степ-платформах та клавесах (ударному інструменті) з метою вироблення правильного темпоритму мовлення, розвитку мовленнєво-рухової пам'яті як підґрунття для формування плануючої функції мовлення.

Аналіз наукових досліджень свідчить про синхронний розвиток моторної і мовленнєвої функцій з самого народження (О. Винарская, Л. Журба, М. Кольцова, О. Мастюкова та ін.).

Використовуючи теоретичні уявлення про функціональну систему поведінкового акту (П. Анохін), можна говорити про те, що в ході онтогенезу формується мовна психосенсомоторна система в результаті тимчасового узгодження психомоторної і психолінгвістичної програм, що зовні проявляється у вигляді психосенсомоторного мовленнєвого стереотипу або навички ритмічно організованого, тобто, плавного мовлення. [3]

За допомогою рухового аналізатора здійснюється організація системи всіх видів аферентацій в часі (П. Анохін, М. Бернштейн, О. Ухтомський та ін.). Єдність сенсомоторних актів досягається постійністю кореляцій темпоритмічної діяльності хвильового резонансу (Ю. Іванов). У здійсненні психічних функцій важливу роль відіграє міжпівкульна асиметрія головного мозку (І. Данилов, М. Лохов, О. Лурія, Є. Хомська, І. Черепанов та ін.). Взаємодія міжпівкульної діяльності мозку здійснюється через сприймання і засвоєння ритму. Відповідно, аритмічна робота міжпівкульних організацій дає змогу впливати на якість роботи зон мозку, які взаємодіють.

Дослідження сенсорних функцій різних півкуль головного мозку підтвердили факт його функціональної асиметрії: виключення правої півкулі завжди ускладнює пізнання інтонації, музичної мелодії, виключення лівої півкулі ускладнює знаходження та впізнавання артикуляційних звуків мовлення (Л. Балонов, В. Деглін, А. Сиротюк).

Отже, права півкуля впливає на мовленнєві функції лівої „мовленнєвої” півкулі.

На думку О. Лурія, координуючою функцією мовленнєвого процесу, який забезпечує нормальне мовлення, є узгодженість у часі та швидкості мовленнєвого потоку. Проте розлад міжпівкульної взаємодії може призвести до порушення темпоритмічних співвідношень психічних функцій та стати причиною мовленнєвих дезінтеграцій.

За останні роки в Україні з'явилися дослідження, що виявляють закономірності й особливості навчання і виховання дітей з різними відхиленнями в їх розвитку (В. Бондар, О. Гаврилов, Н. Гаврилова, І. Дмитрієва, В. Засенко, М. Козленко, С. Миронова, Н. Пахомова, Б. Сермеєв, В. Синьов, Н. Савінова, Є. Соботович, В. Тарасун, О. Хохліна, М. Шеремет, Б. Шеремет, М. Ярмаченко та ін.).

Досліджуючи механізм формування темпоритмічних рухів, вчені (Д. Квасов, В. Кручинін, Б. Теплов, І. Павлов, О. Ухтомський) довели, що розвиток мовлення нерозривно пов'язаний з розвитком темпоритмічних здібностей. Формуючись у дошкільному віці, такі здібності об'єднують і координують усі складові мовлення, включаючи лексико-граматичне структурування, артикуляційно-дихальну програму та увесь комплекс просодичних характеристик, а також відіграють велику роль у розвитку дитини та становленні різних видів її діяльності. Темпоритмічні розлади не лише порушують та обмежують мовленнєву функцію дитини, але й знижують її працездатність і продуктивність діяльності. [2]

Логоритмічні заняття - це інтегрована діяльність, в якій об'єднуються завдання розвитку дитячої особистості. Міждисциплінарний підхід до розробки системи логоритмічних занять дозволяє зібрати в корекційно-розвиваючих цілях все краще, що є в теорії і практиці психології, медицини, педагогіки і парціальних методик. (Н. Александрова, В. Грінер, Н. Збруєва, Г. Волкова, Н. Ричкова і ін.)

Мета статті полягає в розкритті сутності методики розвитку темпоритму мовлення у дошкільників за допомогою степ-гімнастики та мовленнєво-ритмічних ігор на клавішах.

Виклад основного матеріалу. За допомогою впливу зовнішнього ритму виховується внутрішній ритм, який сприяє формування фізичної і духовної краси людини. У спеціальній літературі ритмічна здатність людини позначається як універсальна здатність, що лежить в основі нерозривності сприйняття навколишньої дійсності [1; 5]. Ритмування є ознакою просодичної організації мовлення і простежується на всіх її рівнях. Вона має як індивідуальні, так і інші особливості, і це відбивається на тембральному забарвленні голосу людини, ритмі її мовлення. У почутті ритму проявляються дві його основні сторони: когнітивна, передбачає здатність до сприйняття, повторення, чергування; і афективна, що визначає гаму почуттів і переживань людини від

сприйняття і відтворення ритмічних малюнків. В основі формування обох сторін, як когнітивної, так і афективної, лежить рухова природа почуття ритму.

Існує припущення, що ритмізація мовлення пов'язана зі створенням абстрактних когнітивних схем, які виконують управляючу функцію по відношенню до етапу артикуляції.

М. Жинкін, досліджуючи механізми побудови мовлення, встановив, що для мовленнєвої реалізації важливі два види пам'яті: довготривала (постійна), як сховище матеріалу, і короткочасна (оперативна), як засіб виконання конкретних мовних реалізацій.

Фонаційні механізми, що включають механізми голосоутворення, звукоутворення, сегментування, інтонування, визначаються роботою механізмів дихання, тимчасовою і ритмічною організацією вимови і особливостями оперативної пам'яті. Саме в оперативній пам'яті утримуються і з'єднуються образи сприйняття, зв'язуються і первинно узагальнюються, обробляються мовні одиниці. Процеси осмислення, утримання пам'яті, попередження служать тими внутрішніми механізмами, за допомогою яких здійснюється дії основного операційного механізму мовлення.

Дитина народжується з певним набором механізмів самоконтролю, що функціонують на біологічному рівні. Надалі механізми самоконтролю розвиваються відповідно до генетичної програми, і при цьому кожен вид біологічної саморегуляції з включеним в неї самоконтролем, з'являється на певній стадії розвитку організму. Механізми самоконтролю вищих рівнів життєдіяльності формуються у дитини тільки в процесі його подальшого виховання.[4; 6]

Таким чином, проглядається певна закономірність у становленні рухового апарату та включених в його роботу механізмів самоконтролю.

Тому одним з чинників успішної реалізації мовленнєвої діяльності є розвиток оперативної пам'яті та самоконтролю індивіда. Тому особливу увагу слід приділяти розвитку мовленнєво-рухової пам'яті як підґрунтя для розвитку плануючої функції мовлення.

Основним принципом музично ритмічного виховання є тісний зв'язок між музикою і рухом. Музика як один з найдоступніших видів мистецтва своїм величезним емоційним впливом і багатими виразними засобами дає можливість нескінченно варіювати стимулюючі рухові вправи. В цьому випадку музика використовується для створення спеціального методу, призначеного для виправлення різних форм порушень мовлення.

Саме тому поєднання музики та фізичних вправ на заняттях у дитячому садку дає великі позитивні результати.

Узагальнюючи результати науково-прикладних досліджень (Т. Барабаш, О. Боряк, І. Галянт, Л. Журавльова, З. Ленів, А. Мухіна, Т. Овчинникова, Є. Оганесян, С. Притиковська, Н. Ричкова, Г. Шашкіна

та ін.), було розроблено педагогічну модель розвитку темпоритму мовлення за допомогою степ-гімнастики та мовленнєво — рухливих ігор на клавісах.

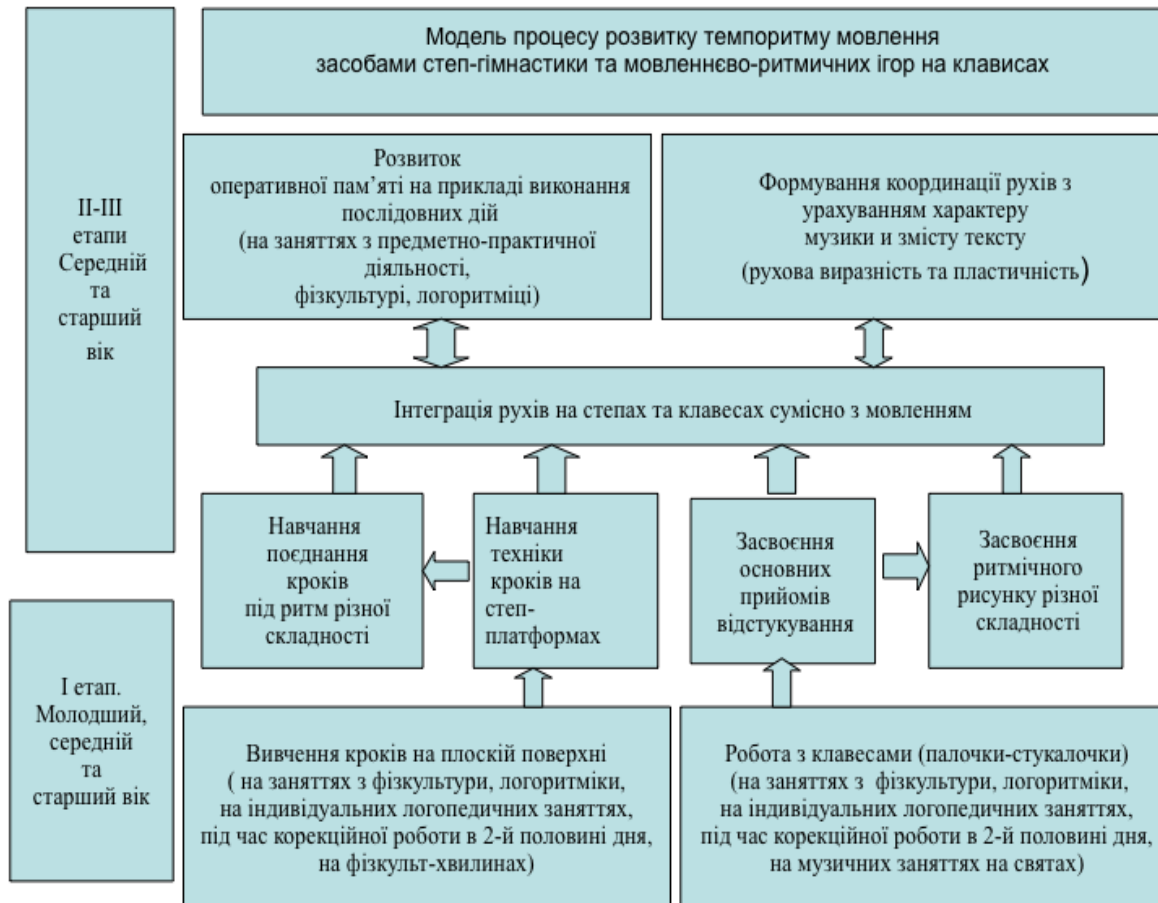

Рис.1 Педагогічна модель розвитку темпоритму мовлення з використанням степ-гімнастики та клавісів

Зазначена методика складається з трьох етапів, що розраховані на молодший, середній та старший дошкільний вік. Вправи кожного з етапів розроблено відповідно до поступового ускладнення запропонованих для засвоєння навиків.

На першому етапі діти вивчають кроки на плоскій поверхні та засвоюють основні прийоми відстукування на клавісах. На другому етапі діти навчаються поєднанню кроків під ритм різної складності, техніці кроків на степ-платформах, засвоєнню відстукування ритмічного рисунку різної складності. На третьому етапі діти навчаються інтеграції рухів на степах та клавісах сумісно з мовленням.

Реалізація методики передбачається у індивідуальній та підгруповій формах на заняттях з фізкультури, логоритміки, на індивідуальних логопедичних заняттях, під час корекційної роботи в 2-й половині дня, на фізкультхвилинах, музичних заняттях, святах та розвагах.

У запропонованій методиці ми з'єднали два, нових для нас, види діяльності, а саме, ігри з паличками (клавісами) і степ - гімнастику.

Ігри з паличками — це захоплююче і корисне заняття з дітьми, що розвиває увагу, пам'ять, дрібну моторику, мовлення, почуття ритму, координацію рухів, орієнтацію в просторі, образне мислення. Палички виготовляються з "співучого" дерева: буку, дуба. Ритмічні удари паличками готують дитину відчувати ритм музики, мовлення. Маніпулюючи паличками, дитина винаходить спосіб гри, прислухається до різного звучання. Віршовані мовленнєві вправи з використанням дерев'яних паличок допомагають розвивати у дитини почуття ритму, формувати гарну дикцію.

Другий новий вид діяльності, який ми використовуємо на заняттях це степ - гімнастика. Це ритмічні рухи вгору і вниз по спеціальній степ - платформі, які супроводжуються текстом у віршованій формі.

При розробці змісту зазначеної педагогічної моделі ми враховували наступні положення:

- розвиток, виховання і корекція немовленнєвих процесів у дітей з порушеннями мовлення: слухової уваги, слухової пам'яті, оптико - просторових уявлень, зорового орієнтування, координації рухів, почуття темпу і ритму в русі;
- розвиток мовлення і корекція мовленнєвих порушень: виховання темпу і ритму дихання і мовлення, розвиток темпо-ритмічної організації мовлення;
- розвитку оперативної мовленнєво-рухової пам'яті як підґрунтя для формування плануючої функції мовлення.

Основними педагогічними умовами, що забезпечують ефективність запропонованої системи роботи, були визначені такі:

1. активізація діяльності сенсорних аналізаторів (слухового, мовнорухового, кінестетичного і зорового);
2. взаємодія в роботі логопеда, вихователя, керівника музичного і інструктора з фізкультури;
3. використання логопедичних методів і прийомів у корекційно-розвивальній роботі;
4. поетапність і систематичне здійснення процесу розвитку мовлення засобами логопедичного, музично-ритмічного і фізичного виховання;
5. формування позитивного ставлення до виконаної діяльності.

Особлива увага приділялася розвитку оперативної мовленнєво-рухової пам'яті як підґрунтя для формування плануючої функції мовлення. Для цього було розроблено серію вправ на послідовне виконання сумісних, зв'язаних між собою за змістом, мовленнєво-рухових дій циклічного характеру.

Спираючись на роботи Л. Барбаш «Мовленнєворухова гімнастика "Крок до слова»», І. Галянт «Палички - стукалочки», А. Мухіної «Мовленнєво-рухова ритміка» з використанням степів, на заняттях з

логоритміки ми з дітьми спочатку відпрацьовуємо ритм за допомогою паличок (клавесів) а потім відпрацьовуємо ці ж вірші, але на степ-платформах.

Перед вивченням гри пропонується взяти палички в руки, звернути увагу на те, скільки паличок знадобиться для гри. На першому занятті говориться, про те, що палички дерев'яні, що це матеріал твердий, але при сильних ударах може зламатися. Така робота не лише цікава і пізнавальна, але й сприяє придбанню дітьми досвіду звукових відчуттів, знайомству із засобами звуковедення, формуванню тембрового слуху.

Ця форма роботи легка і доступна для усіх дітей. Ігрові вправи по формуванню почуття ритму, особливо його віршованим супроводом, носять не лише навчальний характер, але і мають певний терапевтичний ефект; вони спрямовані на зняття емоційної напруги і формування вольових зусиль для дошкільнят.

Граючи з паличками ми ставимо такі завдання:

- вчити дітей маніпулювати паличками, розвивати координацію рук;
- вчити дітей реагувати на зміну рухів по показу ведучого;
- вчити дітей ритмічно передавати ритм вірша;
- розвивати у дітей ритмічний слух, пам'ять, реакцію, спостережливість;
- сприяти розвитку творчої активності у дітей в зображенні ритмів.

У перекладі з англійської мови "степ" означає "крок". Виконуючи під музику швидкі переходи, різноманітні варіанти степів з підйомом і спуском з платформи, велику кількість танцювальних рухів з частою зміною напрямку рухів і ритму, можна отримати фізичне навантаження, рівносильне біговому тренуванню. Різноманітність засобів фізичного виховання передбачає необхідність знання особливостей кожної дитини, постійний аналіз змін у дитячому організмі, внесення відповідних коректив, що можливе за безумовної єдності інтересів і зусиль вихователів, батьків, медичних працівників.

Степ-логоритміка використовується у різноманітних варіантах:

- у формі повного зайняття оздоровчо-тренуючого характеру з дітьми старшого дошкільного віку тривалістю 25-30 хв.;
- як частину заняття (тривалість від 10 до 15 хв.);
- в показових виступах дітей на святах.

Діти разом з логопедом вимовляють короткий вірш, роблячи крок на кожне слово (спочатку в повільному темпі, а по мірі розучування комплексу темп збільшується). Для вправ з паличками і на степ - платформах підійдуть будь-які лічилки, скоромовки, короткі вірші і наспівки. Рухи з паличками і на степ - платформах педагог може вигадувати свої. Ці вправи будуть чудовим доповненням на занятті з логоритміки. В якості музики підходять пісні К. Железної. Вони

ритмічні, ритм зручний для виконання дітьми, текст пісень простий і зрозумілий дітям, легко запам'ятовується. Рухи виконуються за текстом. Ігри і вправи проводяться в системі, з поступовим ускладненням мовленнєвого матеріалу. Використовуючи степ - платформи і дерев'яні палички, діти із задоволенням виконують мовленнєві ігри і вправи. Розвиток мовлення відбувається в русі і з позитивними емоціями. Все це разом дає великий розвивальний і корекційний ефект.

Висновки і перспективи подальшого розгортання дослідження у представленому напрямку. Розвиток мовлення нерозривно пов'язаний з розвитком темпоритмічних здібностей. Формуючись у дошкільному віці, такі здібності об'єднують і координують усі складові мовлення, а також відіграють велику роль у розвитку дитини та становленні різних видів її діяльності. Досліджувана проблема є актуальною і повинна вирішуватися як загальнорозвивальне і корекційне завдання.

Перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо в вивченні особливостей розвитку оперативної мовленнєво-рухової пам'яті за допомогою степ-гімнастики та мовленнєво-ритмічних ігор на клавесах як підґрунтя формування плануючої функції мовлення.

Бібліографія

1. Брагіна Н.Н., Доброхотова Т.А. (1988). Функциональная асимметрия и психопатология очаговых поражений мозга. М.: Медицина; **2. Граф Т.А.,** Колганова О.В., Фотекова Т.А. (2007). Динамика высших психических функций у дошкольников. Развитие научного наследия А.Р. Лурия в отечественной и мировой психологии. *Сб. научн. труд.* Москва-Белгород: Политерра; **3. Левитов Н.Д.** (1964). Детская и педагогическая психология. М.: «Просвещение»; **4. Лопатина Л.В.,** Серебрякова Н.В. (2000). Преодоление речевых нарушений у дошкольников (коррекция стертой дизартрии). *Учебное пособие.* Спб.: Изд-во «СОЮЗ»; **5. Медникова Л.С.** (2004). Развитие пространственно-временной организации деятельности дошкольников с интеллектуальной недостаточностью. *Дис. ... д-ра психол. наук.* Спб.; **6. Репкина Г. В.** (1967) Исследование оперативной памяти. *Автореф. дисс. канд. психол. наук.* М.; **7. Шеремет М.К.,** Лепетченко.М.В. (2014). Діагностика здатності до творчого самовираження дошкільників із порушеннями мовлення. *Навчально-методичний посібник.* К.: Видавничий Дім «Слово», ISBN 978-966-194-184-6

References

1. Bragina N.N., Dobrohotova T.A. (1988). Funktsionalnaya asimmetriya i psihopatologiya ochagovyih porazheniy mozga. М.: Meditsina; **2. Graf T.A.,** Kolganova O.V., Fotekova T.A. (2007). Dinamika vyisshih psihicheskikh funktsiy u doshkolnikov. Razvitie nauchnogo naslediya A.R. Luriya v otechestvennoy i mirovoy psihologii. *Sb. nauchn. trud.* Moskva-Belgorod: Politerra; **3. Levitov N.D.** (1964). Detskaya i pedagogicheskaya psihologiya. М.: «Prosveschenie»; **4. Lopatina L.V.,**

Serebryakova N.V. (2000). Preodolenie rechevyih narusheniy u doshkolnikov (korrektsiya stertoy dizartrii). *Uchebnoe posobie*. Spb.: Izd-vo «SOYuZ»; 5. Mednikova L.S. (2004). Razvitie prostranstvenno-vremennoy organizatsii deyatel'nosti doshkolnikov s intellektualnoy nedostatochnostyu. *Dis. ... dra psihol. nauk*. Spb.; 6. Repkina G. V. (1967) Issledovanie operativnoy pamyati. *Avtoref. diss. kand. psihol. nauk*. M.; 7. Sheremet M.K., Lepetchenko.M.V. (2014). Diagnostika zdatnosti do tvorchogo samovirazhennya doshkilnikiv iz porushennyami movlennya. *Navchalno-metodichniy posibnik*. K.: Vidavnichiy Dim «Slovo», ISBN 978-966-194-184-6

Received 25.03.2019

Accepted 25.04.2019

УДК 159. 943

DOI 10.32626/2413-2578.2019-14.259-269

А.В. Сімко
7kort@ukr.net

ДО ПТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОМОТОРНОЇ АКТИВНОСТІ І СТРУКТУРА РІВНІВ ПОБУДОВИ РУХІВ НА ПРИКЛАДІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Відомості про автора: Сімко Алла Володимирівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових інтересів: проблеми корекції психомоторного розвитку та дослідження психомоторної активності дітей дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку. E-mail: 7kort@ukr.net

Contact: Simko Alla, PhD, senior lecturer in speech therapy and special techniques Kamianetz-Podilskiy Ivan Ohienko National University, Kamianetz-Podilskiy, Ukraine. Academic interests: problems of correction of psychomotor development and research of psychomotor activity of children of preschool age with psychophysical development violations. E-mail: 7kort@ukr.net

Відомості про наявність матеріалів по темі статті: Сімко А.В. Особливості розвитку психомоторної активності дітей. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип.9, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-